

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI TALABA VA O'QUVCHILARNING
MA'NAVIY YUKSALISHIGA KO'MAKLASHISH MARKAZI**

**MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI YOSHLAR SIYOSATI VA SPORT VAZIRLIGI
YOSHLAR ISHLARI AGENTLIGI TOSHKENT SHAHAR BOSHQARMASI**

**O'ZBEKISTON YOSHLAR ITTIFOQI
TOSHKENT SHAHAR HUDUDIIY KENGASHI**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI HUZURIDAGI
O'ZBEKISTONNING ENG YANGI TARIXI MASALALARI BO'YICHA
MUVOFIQLASHTIRUVCHI-METODIK MARKAZ**

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI INVESTITSIYALAR, SAVDO VA SANOAT
VAZIRLIGI O'ZBEKISTON TEXNIK JIHATDAN TARTIBGA SOLISH AGENTLIGI
RESPUBLIKA YOSH OLIMLAR KENGASHI**

“SIFATLI TA'LIM – TARAQQIYOT POYDEVORI”

**mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy
konferensiya to'plami**

2023-yil 20-aprel

“Sifatli ta'lim – taraqqiyot poydevori” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya to'plami // Toshkent, 2023-yil 20-aprel. – 1326 b.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 30-avgustdagi **“Yoshlarni ilm-fan sohasiga jalb etish va ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”**gi PQ-4433-sonli Qarorida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash, **2023-yil “Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili”** munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Talaba va o'quvchilarning ma'naviy yuksalishiga ko'maklashish markazi, Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti, O'zbekiston Respublikasi Yoshlar siyosati va sport vazirligi Yoshlar ishlari agentligi Toshkent shahar boshqarmasi, O'zbekiston Yoshlar ittifoqi Toshkent shahar hududiy Kengashi, O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzuridagi O'zbekistonning eng yangi tarixi masalalari bo'yicha muvofiqlashtiruvchi-metodik markaz, O'zbekiston Respublikasi investitsiyalar, savdo va sanoat vazirligi O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi, Respublika Yosh olimlar Kengashi hamkorligida **“Sifatli ta'lim – taraqqiyot poydevori”** mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya o'tkazildi.

Mazkur konferensiya to'plamida uch yuz ellikdan ortiq maqolalar jamlangan.

Tahrir hay'ati:

Olima Ergasheva – biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Qodirjon Abdurahimov – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Mansur Aytbayev – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Jamshid Yusubov – siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Kamoliddin Jabborov – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Serobjon Yuldashev - falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Baxtiyor Mamasoliyev – fizika-matematika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Surojbek Sul'tonov – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Jaloliddin Yusubov – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;
Umid Menglikulov – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);
Rasul Ro'zmetov – katta o'qituvchi;
Bekzod Ernazarov – katta o'qituvchi;
Sarvar Jumayev – o'qituvchi.

Tashkiliy qo'mita kotibi:

Ulug'bek To'xtayev – O'zbekiston Milliy universiteti Yoshlar ittifoqi boshlang'ich tashkiloti yetakchisi

Maqolalarning to'g'ri va aniqligiga mualliflar mas'uldir.

© Sifatli ta'lim – taraqqiyot poydevori

P-u-p-i-l, p-u-p-i-l, p-u-p-i-l,
And he learns maths and nature.[2]
(O'quvchi kunbo'yi maktabda bo'ladi
Va u matematika va tabiatni o'rganadi)

Bu qo'shiq ham xuddi boshqalar singari juda oson va u o'quvchilar haqidadir. Bu qo'shiqda ham bolalar maktab, fanlar va turli xil yana yangi so'zlarni o'rganadilar. Ko'rib turganingizdek, ingliz tilidagi she'r va qo'shiqlar zerikarli emas albatta. Ularda foydalanilgan so'zlar oson va yangi so'zlar ham 3 dan ortiq emas. Bu bolalar bir she'r orqali 2 va undan ortiq so'zni o'rganishlariga, oson yodlab olishlariga imkon beradi va ular zerikib qolmaydilar. She'r yoki qo'shiq orqali ingliz tilini o'rgatishning yana bir yaxshi tomoni shundaki, she'r yod olgan bolaning eslab qolish qobiliyati kuchayadi, teran fikrlaydi va atrofdagi voqea-hodisalarga ijobiy yondashadi.

Xulosa o'rnida aytish joizki, maktabgacha yoshidagi bolalar o'yin faoliyati bilan birga ta'limiy mashg'ulotlarda ham ishtirok etadilar. Maktabgacha tarbiya yoshi davridagi ta'limiy mashg'ulotlarning asosiy mazmuni bolani atrof-muhitdagi narsa va hodisalarning asosiy xususiyatlari bilan tanishtirish, og'zaki nutqni lug'at boyligi, tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish, grammatik tomondan to'g'ri so'zlashlikka o'rgatish, bog'lanishli nutqni shakllantirishdan iboratdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 08.05.2019 yildagi "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PQ-4312-sonli qarori. // <https://lex.uz/docs/-4327235> [murojaat qilingan sana: 23.03.2023]
2. <https://myfarzand.uz/inglizcha-sherlar.html> [murojaat qilingan sana: 23.03.2023]

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA O'YINNING BOLA HAYOTIDAGI AHAMIYATI

Nizomova Shoxista Shodiyevna

Buxoro davlat universiteti maktabgacha ta'lim kafedrası f.f.f.d (PhD)

Ubaydullayeva Pokizabonu Qahramon qizi

14-10MT-20 guruh talabasi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin ko'p qirrali hodisa bo'lib, uni istisnosiz jamoa hayotining barcha jabhalari mavjudligining o'ziga xos shakli deb hisoblash mumkin. Bolaning rivojlanishi va tarbiyasida o'yin katta rol o'ynaydi. O'yin maktabgacha yoshdagi bolaning shaxsini, uning axloqiy va irodaviy fazilatlarini shakllantirishning samarali vositasidir, dunyoga ta'sir qilish

zarurati o'yinda amalga oshiriladi. O'yinning tarbiyaviy ahamiyati ko'p jihatdan o'qituvchining kasbiy mahoratiga, uning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda bolaning psixologiyasini bilishiga, bolalar o'rtasidagi munosabatlarga to'g'ri uslubiy rahbarlik qilishga, o'yinni aniq tashkil etish va o'tkazishga bog'liq.

Maktabgacha yoshdagi bolalik - bu shaxsiyat shakllanishining qisqa, ammo muhim davri. Ushbu yillar davomida bola atrofdagi hayot haqida dastlabki bilimlarni oladi, unda odamlarga, mehnatga, to'g'ri xulq-atvor ko'nikmalari va odatlari shakllanadi, xarakterga nisbatan ma'lum munosabat shakllana boshlaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy faoliyati o'yin bo'lib, bu faoliyat davomida bolaning ruhiy va jismoniy kuchi rivojlanadi; bolaning diqqati, xotirasi, tasavvuri, intizomi, epchilligi shakllanadi. Bundan tashqari, o'yin maktabgacha yoshga xos bo'lgan ijtimoiy tajribani o'zlashtirishning o'ziga xos usulidir. O'yinda bola shaxsining barcha tomonlari shakllanadi, uning psixologiyasida sezilarli o'zgarishlar ro'y beradi, rivojlanishning yangi, yuqori bosqichiga o'tishga tayyorlaydi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar tomonidan yaratilgan o'yinlar alohida o'rin tutadi - ular ijodiy yoki rolli o'yinlar deb yuritiladi. Ushbu o'yinlarda maktabgacha yoshdagi bolalar kattalarning hayoti va faoliyati atrofida ko'rgan hamma narsani rollarda takrorlaydilar. Ijodiy o'yin bolaning shaxsiyatini to'liq shakllantiradi, shuning uchun u ta'limning muhim vositasidir. Maktabgacha ta'lim tashkilotida o'yin bola hayotning aksidir. Bunda hamma narsa "go'yo", bolaning tasavvuri bilan yaratilgan bu shartli sharoitda juda ko'p haqiqat bor; o'yinchilarning harakatlari doimo haqiqiy, ularning his-tuyg'ulari, tajribalari haqiqiy, samimiydir. Bola haqiqatdan nusxa ko'chirmaydi, u hayotning turli taassurotlarini shaxsiy tajriba bilan birlashtiradi. Bolalar ijodi o'yin g'oyasida va uni amalga oshirish vositalarini izlashda namoyon bo'ladi. O'yin mustaqil faoliyat bo'lib, unda bolalar birinchi marta tengdoshlari bilan aloqada bo'lishadi. Ularni yagona maqsad, unga erishish yo'lidagi birgalikdagi sa'y-harakatlar, umumiy manfaatlar va tajribalar birlashtiradi. Bolalar o'yinni o'zlari tanlaydilar, o'zlari tashkil qiladilar. Ammo, shu bilan birga, boshqa hech bir faoliyatda bu yerdagi kabi qat'iy qoidalar, xatti-harakatlarni sharhlash yo'q. Shuning uchun o'yin bolalarni o'z harakatlari va fikrlarini aniq maqsadga bo'ysundirishga o'rgatadi, maqsadga muvofiqlikni tarbiyalashga yordam beradi. O'yinda bola o'zini jamoa a'zosi sifatida his qila boshlaydi, o'rtoqlari va o'zining xatti-harakatlari va ishlariga adolatli baho bera boshlaydi. Tarbiyachining vazifasi o'yinchilarning e'tiborini his-tuyg'ular va xatti-harakatlarning umumiyligini uyg'otadigan maqsadlarga qaratish, bolalar o'rtasida do'stlik, adolat va o'zaro mas'uliyatga asoslangan munosabatlarni o'rnatishga yordam berishdir.

Ijodiy jamoaviy o'yin maktabgacha yoshdagi bolalarning his-tuyg'ularini tarbiyalashdir. O'yinda shakllangan axloqiy fazilatlar bolaning hayotdagi xatti-harakatlariga ta'sir qiladi, shu bilan birga, bolalarning bir-biri bilan va kattalar

bilan kundalik muloqoti jarayonida shakllangan ko'nikmalar o'yinda yanada rivojlanadi. Bolalarni ezgu ishlarga undaydigan, ezgu tuyg'ularni uyg'otadigan o'yinni tashkil etishda tarbiyachidan katta mahorat talab etiladi.

O'yin bolani aqliy tarbiyalashning muhim vositasidir. Maktabgacha ta'lim tashkilotida va uyda olingan bilimlar o'yinda topiladi va rivojlantiriladi. O'yinda bolalarning aqliy faoliyati doimo tasavvur ishi bilan bog'liqdir. Qiziqarli o'yinlar quvnoq kayfiyatni yaratadi, bolalarning hayotini to'liq qiladi, faol mehnatga bo'lgan ehtiyojini qondiradi. O'yinda bola shaxsining barcha tomonlari birlikda va o'zaro ta'sirda shakllanadi. Bolalarda do'stona jamoa tashkil etish, o'rtoqlik tuyg'ularini singdirish, ularni kattalar mehnati, ularning ezgu ishlari, munosabatlarini aks ettiruvchi o'yinlar bilan olib o'tirishning imkoni bo'lsagina, tashkilotchilik qobiliyatiga ega bo'ladi. O'z navbatida, faqat bolalar jamoasini yaxshi tashkil etish bilan siz har bir bolaning ijodiy qobiliyatini, uning faolligini muvaffaqiyatli rivojlantirishingiz mumkin.

O'yinlarning aksariyati kattalar ishini aks ettiradi; bolalar onalar va buvilarning uy yumushlariga, tarbiyachi, shifokor, haydovchi o'qituvchi, uchuvchi, kosmonavt ishiga taqlid qiladilar. Binobarin, o'yinlarda jamiyat uchun foydali bo'lgan har qanday ishni hurmat qilish tarbiyalanadi, unda qatnashish istagi tasdiqlanadi.

Garchi kundalik hayotda odamlar bema'ni, qiziqarli narsalarni "o'yin" so'zi bilan bog'lashsa ham, uning maktabgacha yoshdagi bolaning o'z vaqtida va to'liq rivojlanishi uchun ahamiyati juda kattadir. Birlashgan Millatlar Tashkiloti o'yinni bolaning ajralmas huquqi deb e'lon qilganligidan dalolat beradi. Va butun dunyo olimlari bolalar o'yinlarini maxsus o'rganish, ularning tasnifi, ota-onalar, o'qituvchilar, psixologlar va hatto shifokorlarni bolalar bilan o'yin o'zaro ta'sirida o'qitish bilan shug'ullanadilar. Shunday ekan o'yinning maktabgacha ta'lim tashkilotidagi va bola hayotidagi o'rni beqiyosdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirova F.R., Qodirova R.M. Bolalar nutqini rivojlantirish nazariyasi va metodikasi. T., 2006.
2. Jumasheva G.X. Formirovanie osnov kultury obsheniya doshkolnikov na karalpaxskom yazыke v usloviyax dvuyazychiya sredstvami teatralizovannyx igr. Nomzodlik dissertatsiyasi avtoreferati, T., 1996..
3. R.M.Kodirova Nutqni rivojlantirish nazariyasi va metodikasi kursiga oid namunaviy dastur. T., 2000.
4. Nikolskaya A.V. Obuchenie detey russkoy razgovornoy rechi. T., 1961. bshenie i rech: razvitie rechi u detey v obshenie so vzroslymi (pod redaktsiey M. I.Lisinoy). M., «Pedagogika», 1985. №2.
5. Kodirova R.M. Maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirishning psixologik omillari. Sariog'och, 1998.
6. Kodirova F.R. Maktabgacha yoshdagi rusiyzabon bolalarni o'zbekcha so'zlashishga o'rgatish. T., «O'qituvchi», 1997.

Nigmatova M., Erkinova E. Maktabgacha ta'lim tizimida stem texnologiyalarini qo'llash va uning avzalliklari.....	680
Nizomiddinova D. Bolalarga she'riy usulda ingliz tilini o'rgatish.....	684
Nizomova Sh., Ubaydullayeva P. Maktabgacha ta'lim tashkilotida o'yinning bola hayotidagi ahamiyati.....	686
Nizomova Sh., Fayzullayeva Z. Maktabgacha yoshdagi bolalarga badiiy adabiyot bilan ishlashni o'rgatish.....	689
Nishonov S. Yoshlarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash – jamiyat taraqqiyotining muhim omili.....	691
Niyazova D., Ergasheva G. Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda pedagogik-psixologik yondashuv.....	695
Norqobilova S. Giperfaollik diqqat tanqisligi sindromli yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonlarida do'stlik ko'nikmalarining shakllanishi.....	697
Normamatov F. Ingliz lisoniy tasvirida “yaxshilik” konsepti	700
Nortoyeva Z., Oxunov R. Tabiiy ofat zilzila va uning oqibatlarini kamaytirish chora-tadbirlari.....	706
No'monjonov M. Dori vositalarining rivojlanish tarixi va farmakologik xususiyatlari.....	710
Numanova M. Сифатли таълим – инсон капиталини ривожлантирувчи драйвер.....	713
Nuraliyev D., Taylanov N. Technologies aimed to activate educational activities in the field of computer science.....	717
Nuralieva N. Tibbiy ta'limning bugungi kuni.....	720
Nuriddinova M. Sifatli ta'lim – jamiyat taraqqiyotining poydevori.....	723
Nurmatova S. Oq rang talqini haqida.....	726
Nurullayeva O. Asab tizimi shkastlangan bolalarni ta'lim bilan qamrab olish, parvarish qilish va jamiyatga moslashtirish.....	730
Obbosxonov A. Ta'lim va tarbiyaning yoshlar huquqiy-madaniyatini yuksaltirishda o'rni.....	733
Obidova N. Nazar Eshonqul hikoyalarining qiyosiy tahlili.....	737
Odiljonov K. Description of molecular-genetic processes in animals.....	739
Одинаева М., Ёмғиров Ш. Требования современности в воспитание молодежи на уровне духовной зрелости и совершенства.....	741
Орипов Ф. Жамиятда ёшлар экологик маданиятини шакллантиришнинг генезиси ва ижтимоий аспекти.....	744
Останов Ш. Психологияда креативлик масаласи.....	749
Ostonova Sh. Boshlang'ich sinflarda matematik atamalarni ingliz tilida o'rgatish orqali o'quvchilar savodxonligini oshirish metodikasi.....	753
Отабекова Н. Яшил иқтисодиётни такомиллаштириш асослари	756
Ochilov S., Mirzailyosov T. Korrupsiyaga qarshi kurashishda yoshlarning o'rni.....	764